

Suomalaisten sosiaalityöntekijöiden mielipiteet köyhiin kohdistuvista auttamisstrategioista

Johanna Kallio: VTT, tutkijatohtori, Svenska social- och kommunalhögskolan, Helsingin yliopisto

Helena Blomberg: VTT, professori, Svenska social- och kommunalhögskolan, Helsingin yliopisto

Christian Kroll: VTT, yliopistolehtori, Svenska social- och kommunalhögskolan, Helsingin yliopisto

jobanna.kallio@helsinki.fi, helena.blomberg@helsinki.fi, christian.kroll@helsinki.fi

Janus vol. 19 (3) 2011, 251–268

Janus

Tiivistelmä

Tarkastelemme artikkelissa suomalaisten sosiaalityöntekijöiden mielipiteitä köyhiin kohdistuvista auttamisstrategioista. Olemme kiinnostuneita, miten käsitykset köyhyyden syistä kytkeytyvät näihin mielipiteisiin. Tarkastelemme mielipiteitä sosiodemografisten ja sosiaalityöntekijän ammattiin liittyvien tekijöiden kautta. Tutkimuksen teoreettisessa osiossa erittelemme auttamisstrategioita suomalaisessa yhteiskunnassa sekä aikaisempaa sosiaalityöntekijöitä koskevaa mielipidetutkimusta köyhyyden syistä ja erilaisista sosiaalipoliittisista ratkaisuista. Kirjoitamme myös, miten aikaisemman tutkimuksen mukaan käsitykset köyhyyden syistä kytkeytyvät sosiaalityöntekijöiden ja kansalaisten konkreettisiin sosiaalipoliittikamielipiteisiin. Köyhien auttamisstrategioilla tarkoitamme artikkelissa aktiivointia, sosiaaliturvan tason parantamista ja perustuloa. Aineistona käytämme valtakunnallista sosiaalityöntekijäkyselyä vuodelta 2007 (n=1299). Tulosten mukaan sosiaalityöntekijöiden käsitykset köyhyyden syistä kytkeytyvät selkeästi erilaisten auttamisstrategioiden kannatukseen.

Johdanto

Sosiaalityöntekijät ovat hyvinvointivaltion ammattilaisia, jotka toimivat sosiaaliturvajärjestelmän ja kansalaisten välissä. Sosiaalityöntekijät kuuluvat katutason byrokraatteihin, joiden asemaa voidaan kuvata ristiriitaiseksi. Yhtäältä heidän toimintaansa määrittelevät lainsäädäntö, organisaation säännöt sekä tavoitteet ja toisaalta heidän odotetaan vastaavan asiakkaiden yksilöllisiin tarpeisiin. Katutason byrokraatit soveltavat lakia, panevat täytäntöön poliittisia päätöksiä ja toimivat asiakastyössä eli katutasolla julkisissa organisaatioissa. Heidän roolinsa on merkittävä siinä, millaiseksi laissa määritelty sosiaalipoliittikka käytännössä muodostuu, koska heillä on usein huomattavasti harkintavaltaa toimeenpanoprosessissa. (vrt. Lipsky 1980.) Asenteiden ja käsitysten tiedetään olevan merkittävässä asemassa

tässä prosessissa (Keiser 1999). Tärkeä asema sosiaalipoliittikan täytäntöönpanossa tekee siis sosiaalityöntekijöiden mielipiteiden tutkimisesta tarpeellista.

Katutason byrokraattien, kuten sosiaalityöntekijöiden, mielipiteiden tutkiminen on kiinnostavaa myös siinä mielessä, että kansalaisten kokemukset heidän kanssaan asioimisesta kytkeytyvät tiukasti hyvinvointivaltion yleiseen legitimitettiin. Kansalaiset, jotka ovat kokeneet kohtelun hyvinvointivaltion katutason byrokraatioissa oikeudenmukaiseksi ja ovat kokeneet tullessaan kuulluksi, kannattavat enemmän hyvinvointivaltioita kuin muut. (Kumlin 2007; 2002.) Sosiaalityöntekijöiden mielipiteiden tutkiminen on perusteltua myös laajemmasta sosiaalipoliittisesta näkökulmasta katsottuna, koska mielipiteet voi-

vat vaikuttaa heidän toimintaansa ja sitä kautta hyvinvointivaltion legitimitettiin.

Yhteiskunnalliseen muutokseen vaikuttaminen kuuluu sosiaalityöhön, mikä tulee ilmi esimerkiksi sosiaalialan ammattiliiton Talentian (2005, 26) laatimista eettisistä ohjeista. Sosiaalityöntekijät eivät ole passiivisia toimijoita, jotka toteuttavat mekaanisesti lakia ja organisaationsa sääntöjä. Heidät voidaan nähdä toimijoina, joiden ammatillisuuteen kuuluu yhteiskunnalliseen muutokseen vaikuttaminen. (Dellgran & Höjer 2005). Näin ollen yhteiskunnallisen keskustelijan, sosiaalisten ongelmien asiantuntijan ja lain täytäntöön panijan mielipiteet sosiaalipoliittisista ratkaisuista ovat tärkeitä.

Lainsäädännön puitteissa sosiaalityöntekijöillä on valta määrittää, miten he työtään tekevät. Sosiaalityöntekijöillä, kuten muilla katutason byrokraateilla, on harkintavaltaa soveltaessaan lainsäädäntöä erilaisiin tapauksiin. He laativat päätöksiä, valikoivat asiakkaita ja käyttävät tarveharkintaa. Sosiaalityöntekijöiden yleiset ja abstraktit näkemykset huono-osaisista ja huono-osaisuudesta vaikuttavat mahdollisesti siihen, millaisia palveluja he tarjoavat, keitä he auttavat aktiivisimmin ja miten he suhtautuvat asiakkaisiinsa erilaisissa auttamistilanteissa. Näiden käsitysten kytkeytymistä erilaisten sosiaalipoliittisratkaisujen eli toisin sanoen auttamisstrategioiden kannatukseen on tutkittu empiirisesti vähän (ks. kuitenkin Reingold & Liu 2009; Weiss 2003) ja Suomessa ei määrällisesti tietäksemme lainkaan. Aikaisemmat väestötason ja ulkomaisten sosiaalityöntekijätutkimusten mukaan voidaan kuitenkin olettaa, että hyvinkin abstraktit käsitykset tulonjaon oikeudenmukaisuudesta, huono-osaisuuden ja eriarvoisuuden syistä ovat yhteydessä konkreettisiin mielipiteisiin sosiaalipoliittisista ohjelmista (Albrekt Larsen 2006; Blekesaune & Quadagno 2003; Linos & West 2003; Weiss 2003).

Näiden perustelujen saattamana olemme päätyneet tarkastelemaan, miten sosiaalityöntekijät asennoituvat köyhiin kohdistuviin auttamisstrategioihin. Aikaisempi sosiaalityöntekijöitä koskeva tutkimus on keskittynyt pääosin käsityksiin köyhyyden syistä ja sen piirissä on harvoin tarkasteltu sosiaalityöntekijöiden mielipiteitä sosiaalipoliittisista ratkaisuista ja sosiaaliturvasta (katso kuitenkin esim. Weiss-Gal & Gal 2007; Weiss ym. 2005; Weiss 2003). Äskettäin julkaistu tutkimus (Blomberg ym. 2010) osoitti, että pohjoismaisten sosiaalityöntekijöiden käsitykset köyhyyden syistä vaihtelevat. Varsinkin Suomessa sekä rakenteelliset että individualistiset selitysmallit saivat kannatusta. Tässä artikkelissa olemme kiinnostuneita siitä, liittyvätkö sosiaalityöntekijöiden näkemykset köyhyyden syistä siihen, millaisia auttamisstrategioita he kannattavat. Erilaiset auttamisstrategiat viittaavat artikkelissa köyhien aktivointiin, sosiaaliturvan tason korottamiseen ja perustuloon. Lisäksi tutkimme artikkelissa sosiaalityöntekijöiden asennoitumista köyhien auttamisstrategioihin sosiodemografisten ja sosiaalityöntekijän ammattiin liittyvien tekijöiden kautta.

Köyhien auttamisstrategiat suomalaisessa yhteiskunnassa

Työllisyyden edistämisellä on Pohjoismaissa pitkät perinteet. Etenkin hyvinvointivaltion rakentamisen ja laajenemisen aikakaudella sosiaalipoliittikkamme nojasi täystyöllisyyden tavoitteeseen. Työllisyyttä on edistetty työllisyyttä tukevilla yhteiskuntapoliittisilla ratkaisuilla (*enabling policies*), jotka sisältävät esimerkiksi työvoimapolvet sekä työn ja perheen yhteen sovittamista helpottavat ratkaisut. Työllisyyttä edistävästä toimenpiteistä ovat huolehtineet kansallisen tason toimijat, kuten Suomessa työvoimahallinto. Kunnallisella sosiaalityöllä on ollut tehtävässä pieni rooli. Tilanne muuttui 1990-luvun taloudellisen laman ja sitä seuranneen massatyöttömyyden jälkeen. Kunnallinen sosiaalityö ja erityisesti toi-

meentulotuki tulivat osaksi uutta aktivointipolitiikkaa. (Johansson & Hvinden 2007, 334–342.)

Uusi aktivointipolitiikka on saanut vaikutteita *workfare*-politiikasta, jonka juuret ovat anglo-saksisissa maissa. *Workfare*-politiikalla viitataan koviin keinoihin työllisyyden lisäämisessä, kuten työttömyysturvan tason heikentämiseen ja kes-ton lyhentämiseen, oikeuskriteerien tiukenuksiin, sanktioihin ja kontrollin lisäämiseen sekä turvan tekemiseen ehdolliseksi. (Ferrera 2008; Dingelday 2007.) Tällä hetkellä Suomen kuntien järjestämä toimeentulotuki on kytketty tiukasti aktivointitavoitteisiin ja uusia aktivointikeinoja kunnallisessa sosiaalityössä ovat esimerkiksi aktivointisuunnitelmat, sanktiot eli toimeentulotuen tasoon tehtävät heikennykset ja työllistämistoimenpiteet, kuten koulutus ja kuntouttava työtoiminta. Suomessa ja muissa Pohjoismaissa aktivointitoimenpiteet koskettavat erityisesti nuoria työttömiä, jotka elävät toimeentulotuen varassa. (Van Aerschot 2011, 29–49, 62.)

Tässä artikkelissa tarkoitamme *ensimmäisellä* auttamisstrategialla eli aktivoinnilla *workfare*-politiikan kaltaisia ratkaisuja, koska sosiaalityöhön vaikuttaneet muutokset ovat olleet usein sen kaltaisia Suomessa. Olemme kiinnostuneita ratkaisuista, jotka ovat tulleet osaksi kunnallista sosiaalityötä, jossa työskentelevien sosiaalityöntekijöiden harkintavalta on lisääntynyt sanktio- ja työllistämistoimenpiteiden yleistymisen myötä (ks. lisää Van Aerschot 2011).

Toinen auttamisstrategia liittyy ajatukseen, että sosiaaliturvan tasoa tulisi parantaa. Strategiaa voidaan pitää edeltävää tavanomaisempaan pohjoismaisessa kontekstissa, jossa korkeatasoinen perusturva on ehkäissyt tehokkaasti köyhyyttä. Kuitenkin Suomessa, kuten myös muissa kehittyneissä hyvinvointivaltioissa, järjestelmän laajentamisesta on siirrytty sen karsintaan ja supistamiseen (Julkunen 2006; ks. myös Pierson 2001). Suomessa sosiaalipolitiikan ideologinen siirtymä on merkinnyt selektiivisen köyhyyspo-

litiikan ja aktivoinnin yleistymistä universalismin kustannuksella (Kuivalainen & Niemelä 2010; Julkunen 2006).

Kolmas auttamisstrategia on perustulo, jonka avulla pyritään takaamaan kaikille täysi-ikäisille kansalaisille minimitoimeentulo. Se tasoittaisi tuloeroja hallinnollisesti yksinkertaisella tavalla ja estäisi erilaisten tuloloukkujen syntymisen. Kyseisen auttamisstrategian taustalla vaikuttaa ajatus työntekijöiden emansipaatiosta, jolloin yksilöllä on oikeus valita palkallisen työnteon ja perustulon varassa tehtävän muun yleishyödyllisen tekemisen väliltä. Tämä strategia tarkoittaa yksinkertaistetusti sitä, että julkinen sektori takaa kaikille minimitulon. Ajatus perustulosta on Suomessa vieras, koska hyvinvointivaltiomme nojaa universaalisuuden lisäksi vahvasti ansiodonnaisuuden periaatteeseen. Maassamme on perinteisesti ajateltu palkkatyön olevan pääasiallinen tulonlähde ja sosiaalivakuutusjärjestelmämme on luotu vain tiettyjä riskejä varten. Siitä huolimatta, että suomalaiset kannattavat vuodesta toiseen vankasti perusturvaa, maamme ideologiseen ilmastoon kuuluu vahva työeetos ja meritokraattinen ansioista ja saavutuksista palkitseminen. (Andersson & Kangas 2002, 293–295.) Perustulo vaikuttaisi olennaisesti kunnallisen aikuissosiaalityön kuvaan ja määrään. Perustuloreformi ei täten välttämättä ole sosiaalityöprofession näkökulmasta erityisen suosittu auttamisstrategia. Tosin ammattijärjestö Talentian vuonna 2008 suorittaman kyselytutkimuksen mukaan lähemmäs 40 prosenttia sosiaalityöntekijöistä ja johtavista sosiaalityöntekijöistä kannattavat perustoimeentulotuen siirtämistä Kelan maksettavaksi. Vuonna 2005 suoritetussa vastaavanlaisessa kyselyssä Kela-siirtoa kannatti yli 50 prosenttia, joten kannatus on kuitenkin heikentynyt. (Ristimäki 2008.)

Auttamisstrategiana työttömien aktivointi liittyy näkemykseen, että köyhyys on seurausta yksilöllisistä tekijöistä, kuten köyhän käyttäytymisestä. Strategian taustalla on ajatus, että yksilöön

kohdistuvien toimenpiteiden voidaan vähentää köyhyyttä. Sen sijaan sosiaaliturvan tason parantamisen ja perustulon taustalla vaikuttaa ajatus, että köyhyyden syyt ovat ensisijaisesti rakenteellisia. Näkemyksen mukaan köyhyyttä voidaan vähentää vaikuttamalla yksilön käyttäytymisen sijaan yhteiskunnallisiin rakenteisiin, kuten sosiaaliturvan tasoon.

Kuten edellä jo todettiin, sosiaalityöntekijöiden asennoitumista köyhien erilaisiin auttamisstrategioihin tai ylipäätään sosiaalipoliittisiin ratkaisuihin on tutkittu määrällisesti erittäin vähän. Iso-Britanniaan sijoittuvan tutkimuksen mukaan enemmistö sosiaalityön opiskelijoista kannattaa hyvinvointijärjestelmän laajentamista köyhyyden vähentämisen keinona. Vähiten he tukevat järjestelmän heikentämistä köyhien työmotivaation lisäämisen keinona. (Woodcock & Dixon 2005, 960.) Myös Israelissa on päädytty samansuuntaisiin tuloksiin: Sosiaalityön opiskelijat näkevät köyhyyden poistamisen keskeisimpänä keinona sosiaaliturvan parantamisen (Weiss 2003, 137). Yhdysvaltoihin ja Israeliin keskittyvät tutkimukset viittaavat lisäksi siihen, että sosiaalityöntekijät tukevat universaaleja sosiaalipoliittisia ratkaisuja enemmän kuin vastaavia tarveharkintaisia ratkaisuja (Weiss-Gal & Gal 2007; Weiss ym. 2005). Tämä viestii siitä, että sosiaalityöntekijät näkevät sosiaalipoliittiset kysymykset laajemmin kuin vain yksittäisten köyhien auttamisena myös residuaalisissa hyvinvointivaltioissa, joissa sosiaalipoliittinen järjestelmä nojaa nimenomaan tarveharkintaisuuteen. Toisaalta olisi voinut olettaa, että tuki universaaleille ratkaisuille olisi heikompa, koska sosiaalityöntekijät ovat tarveharkintaisen järjestelmän portinvartijoita. Määrälliset tutkimukset siitä, millaista sosiaalipoliittikkaa tai millaisia auttamisstrategioita sosiaalityöntekijät kannattavat Suomessa tai muissa Pohjoismaissa, ovat harvinaisia. Poikkeuksena on Krollin ja Blombergin (2010) tutkimus *workfare*-politiikan kannatuksesta suomalaisten ja ruotsalaisten sosiaalityöntekijöiden keskuudessa. Tutkimuksen mukaan suomalaiset sosiaalityöntekijät kannat-

tivat sosiaalityön asiakkaille kohdistettuja sanktioita enemmän kuin ruotsalaiset sosiaalityöntekijät.

Käsitykset köyhyyden syistä ja niiden kytkökset auttamisstrategiamielipiteisiin

Keskustelu köyhyyden syistä on perinteisesti jaettu kolmeen kategoriaan, jotka ovat *yksilöllinen*, *rakenteellinen* ja *fatalistinen* (Niemelä 2008; Lepianka 2007; Feather 1974). Kyse on malleista, jotka selittävät yhteiskunnassa vallitsevan eriarvoisuuden ja ovat osa maan hyvinvointikulttuuria (Lepianka 2007). Selitysmallit nousevat yleisestä yhteiskunnallisesta keskustelusta tiivistäen syyt kolmeen keskeiseen kategoriaan. Nämä kategoriat vastaavat kahdenlaiseen kysymykseen: Miksi maassamme on köyhyyttä ja miksi jotkut ovat köyhiä?

Yksilöllinen ulottuvuus viittaa köyhän käyttäytymiseen, kuten huonoihin elämäntapoihin ja heikkoon työmoraaliin. Siihen liittyy läheisesti köyhyyden kulttuuriset ja psykologiset selitysmallit. Kyse on köyhyys-, alaluokka- ja riippuvuus-kulttuurista sekä köyhyyden ja työtä vieroksuvan kulttuurin ylisukupolvisuudesta. Psykkiset selitysmallit viittaavat puolestaan älykkyyteen, kouluttamattomuuteen, motivaation puutteeseen ja vastuuttomuuteen. Rakenteellinen kategoria kytkeytyy yksilön ulkopuolisiin tekijöihin. Köyhyys on seurausta esimerkiksi työpaikkojen puutteesta, matalista palkoista, syrjinnästä ja mahdollisuuksien epätasa-arvosta. (Cozzarelli ym. 2001.) Fatalistisen selitysmallin mukaan köyhyys on tulosta kohtalosta, kuten sairastumisesta tai huonosta onnesta (Niemelä 2008; Lepianka 2007). Keskiössä ovat moninaiset tilanteet, joiden kulkuun yksilö ei kykene vaikuttamaan. Köyhyys nähdään tavallaan väistämättömänä ilmiönä, johon ei ole ratkaisua.

Väestötason tutkimusten mukaan Pohjoismais-
sa kannatetaan eniten köyhyyden rakenteellista
selitysmallia. Suomessa kansalaiset syylistävät
köyhiä tilanteestaan hieman useammin kuin
muut pohjoismaalaiset. (Albrekt Larsen 2006;
Niemelä 2008; van Oorschot & Halman 2000.)
Sosiaalityöntekijöiden käsityksiä köyhyyden syis-
tä on tutkittu jonkin verran, mutta tutkimukset
paikantuvat Pohjoismaiden ulkopuolella lähinnä
Israeliin, Iso-Britanniaan ja Yhdysvaltoihin. Näi-
den mukaan sosiaalityöntekijöiden enemmistö
näkee köyhyyden johtuvan yksilön ulkopuolisista
tekijöistä eli rakenteista (Weiss & Gal 2007;
Weiss 2003; Weiss ym. 2002; Jones 1994).

Olemme kiinnostuneita siitä, miten yksilölliset
ja rakenteelliset käsitykset köyhyyden syistä
kytkettyvät sosiaalityöntekijöiden mielipiteisiin
köyhien auttamisstrategioista. Nämä kaksi seli-
tysmallia liittyvät tiiviisti ansaitsevuuskeskuste-
luun (*deservingness*). Tutkimusala käsittelee sitä,
kuinka sosiaaliturvaa tai toisin sanottuna yhteis-
kunnan järjestämää apua ansaitsevina erilaiset
väestöryhmät koetaan. Keskeisiä ansaitsevuus-
kriteerejä ovat tarve ja vastuu. Kansalaisten mie-
lipiteisiin siitä, ansaitseeko yksilö apua, vaikuttaa
se, nähdäänkö yksilö todella avun tarpeessa
olevana ja voidaanko häntä pitää vastuussa ti-
lanteestaan. Avun saamisen oikeutus riippuu
pitkälti siitä, katsotaanko yksilön toimineen tie-
toisesti ja vapaasta tahdostaan aiheuttaen avun
tarpeen. (Albrekt Larsen 2006; van Oorschot
2000.) Ajatellen artikkelin tutkimuskysymyksiä
keskeistä on, miten köyhyyden syy tulkitaan:
ajatellaanko köyhyyden johtuvan yksilön lais-
kuudesta ja tahdonvoiman puuttumisesta vai
nähdäänkö syynä yksilön ulkopuoliset tekijät. In-
dividualistinen lähestymistapa köyhyyden syihin
kuvaa tilannetta, jossa avun tarvitsija on itse vas-
tuussa köyhyydestään, kun taas rakenteellisessa
selitysmallissa avun tarvitsijan sijasta syyllisenä
pidetään epäoikeudenmukaista yhteiskuntaa.

Albrekt Larsen (2006) sovelsi kansainvälisessä
väestötason mielipidetutkimuksessaan ansaitse-

vuuskriteereistä vastuuta ja käytti mittarina köy-
hyyden yksilöllistä selitysmallia. Tutkimuksessa
havaittiin, että maiden väliset erot hyvinvointi-
valtion kannatuksessa voidaan ymmärtää osit-
tain kansalaisten käsityksillä köyhyyden syistä.
Maissa, joissa selitetään köyhyyttä muita maita
useammin yksilöstä johtuvilla tekijöillä, on hei-
koin hyvinvointivaltion kannatus. Toisaalta taas
maissa, joissa köyhyys nähdään johtuvan yksilön
ulkopuolisista tekijöistä, on hyvinvointivaltiolla
kansalaisten vankin tuki takanaan. Pohjoismais-
ten hyvinvointivaltioiden suosio selittyy sillä,
että köyhyyden arvioidaan johtuvan yhteiskun-
nallisista rakenteista. Universaaleissa hyvinvoin-
tivaltioissa onkin epätavallista, että yleiseen so-
siaalipoliittiseen keskusteluun liittyisi arviointia
siitä, onko sosiaalietuuksien saajien avun tarve
tarpeeksi suuri ja siitä, ovatko he itse vastuussa
tilanteistaan vai eivät.

Albrekt Larsenin (2006) tutkimus tukee ylei-
sellä tasolla ajatusta, että käsitykset köyhyyden
syistä kytkeytyvät siihen, millaisia auttamisstrate-
gioita tai sosiaalipoliittisia ratkaisuja kansalaiset
tukevat. Aikaisempien väestötason tutkimusten
mukaan käsitykset köyhyyden syistä kytkeytyvät
myös konkreettisiin mielipiteisiin sosiaalipoliitti-
sista ratkaisuista ja ohjelmista. Sosiaalietuuksille
halutaan esimerkiksi tiukempia ehtoja silloin, kun
avun tarve nähdään itse aiheutetuksi ja köyhyys
yksilön käyttäytymisestä johtuvaksi (Appelbaum
2001; Kangas 2000). Köyhyyden yksilöllisten seli-
tysten kannatuksen on todettu lisäävän sosiaa-
limenoja rajoittavien toimenpiteiden kannatusta
(Bullock ym. 2003; Kluegel & Smith 1986). Vas-
taavasti köyhyyden rakenteellisten selitysmallien
kannatuksen on todettu kytkeytyvän kansalais-
ten mielipiteisiin siitä, että yhteiskunnan toimet
ja resurssit ovat riittämättömiä ongelman rat-
kaisemiseksi (Lee ym. 1990, 261).

Israelilaisen tutkimuksen mukaan sosiaalityön
opiskelijoiden näkemykset köyhyyden syistä
kytkettyvät tiukasti siihen, millä tavoin heidän
miehistään köyhyyden ongelmaa tulisi hoitaa.

Tämä näkyy siinä, että opiskelijat, jotka näkevät köyhyyden johtuvan yksilön laiskuudesta, haluavat rajoittaa julkisen sektorin puuttumista ongelmaan. Sen sijaan opiskelijat, jotka näkevät köyhyyden johtuvan yksilön ulkopuolisista tekijöistä, kannattavat sosiaaliturvan laajentamista. Lisäksi opiskelijat, jotka näkevät köyhyyden johtuvan psykologisista ongelmista, kannattavat psykoterapeuttista auttamisstrategiaa. (Weiss 2003, 137–138.) Suomessa toisen hyvinvointivaltion tärkeän ammattiryhmän eli Kelan etuuskäsittelijöiden käsitykset köyhyyden syistä määrittävät heidän mielipiteitään sosiaaliturvan väärin- ja alikäytöstä. Köyhyyden yksilöllisen selityksen kannatus on yhteydessä sosiaaliturvan väärinkäyttöön liittyvien ongelmien korostamiseen. Vastaavasti rakenteellisia syitä kannattavat etuuskäsittelijät pitävät sosiaalietuuksien alikäyttöä vakavampana ongelmana. (Niemelä 2010, 227–234.)

Sosiaalityöntekijöiden mielipiteiden taustatekijät

Aikaisemman tutkimuksen mukaan sukupuoli erottelee sosiaalityöntekijöiden ja sosiaalityön opiskelijoiden käsityksiä köyhyyden syistä. Naiset selittävät köyhyyttä useammin rakenteellisilla ja abstrakteilla käsitteillä kuin vastaavasti miehet. (Jones 1994; Sun 2001). Eron voidaan ymmärtää johtuvan erilaisista ideologisista, normatiivisista ja etunäkökohdista käsin (Svallfors 1991).

Koulutuksen vaikutusten, kuten sekundaarisen sosialisaaion, voidaan ajatella kytkeytyvän sosiaalityöntekijöiden käsityksiin yhteiskunnallisista ilmiöistä (Cryns 1977). Tutkinto sosiaalityön oppiaineessa voidaan ymmärtää myös professionaalisuutta kuvaavana indikaattorina: koulutus edustaa formaalia osaamista ja tietotaitoa, joka on välttämätöntä ammatissa toimimiseksi (Dellgran & Höjer 2005). Yhdysvaltalaisen tutkimuksen mukaan poliittinen konservatiivisuus

vähenee opiskeluvuosien määrän kasvaessa sosiaalityön oppiaineessa (Hodge 2003, 110–117). Pohjoismaissa puolestaan sosiaalityön koulutuksen saaneet syyllistävät köyhiä tilanteestaan vähemmän kuin ilman sosiaalityön tutkintoa alalla työskentelevät (Blomberg ym. 2010, 596–597).

Sosiodemografisten tekijöiden lisäksi sosiaalityöntekijän ammatin harjoittamiseen liittyvät tekijät erottelevat heidän mielipiteitään. Pitkään sosiaalityössä työskennelleet selittävät sosiaalisten ongelmien esiintymistä enemmän yksilön ulkopuolisilla tekijöillä kuin vähän aikaa sosiaalityöntekijänä työskennelleet (Jones 1994, 172–177). Työkokemuksen pituuden ja mielipiteiden välinen yhteys voidaan ymmärtää monin tavoin, kuten sosiaalisten ongelmien kohtaamisella ja sukupolvien välisenä kysymyksenä. On ajateltu, että sosiaalisten ongelmien kohtaaminen ja vuorovaikutus huono-osaisien kanssa lisää positiivisia tunteita ja empatiaa näitä ryhmiä kohtaan. Kohtaaminen lisää tietoa, poistaa ennakkoluuloja ja synnyttää myötäelämisen tuntemuksia (Pettigrew 2008; Lee ym. 2004.) Mitä pidempään sosiaalityöntekijä on toiminut ammatissaan, sitä enemmän hän on kohdannut huono-osaisia ja täten hänen käsityksensä ovat myönteisempiä kuin yksilöllillä, jotka ovat toimineet ammatissaan vasta vähän aikaa. Työkokemuksen pituuden vaikutus mielipiteisiin voidaan ymmärtää myös sukupolvien välisenä kysymyksenä, koska ikä ja työkokemuksen pituus korreloivat voimakkaasti keskenään. Aiempien tutkimusten mukaan vanhemmat sosiaalityöntekijät asennoituvat köyhiin positiivisemmin kuin nuoret (Sun 2001; Rehner ym. 1997). Nuoret sosiaalityöntekijät ovat aloittaneet uransa hyvin erilaisissa olosuhteissa kuin ennen 1990-luvun talouslammasta alalla työskennelleet (ks. esim. Julkunen 2006). On mahdollista, että nuoriin sosiaalityöntekijöihin uusi niukkuuden politiikka ja aktivointi-ideat ovat vaikuttaneet enemmän kuin ikääntyneempiin sosiaalityöntekijöihin. Lisäksi työkokemuksen pituus voidaan ymmärtää professionaalisuutta mittaavana indikaattorina. Professionalisoitumi-

nen on jatkuva prosessi, jossa työkokemuksen myötä karttuva osaaminen on oleellista. Kyse on yksilöllisestä prosessista, jossa sosiaalityöntekijän ammatillinen osaaminen kasvaa työkokemuksen, lisäkoulutuksen, ja työssä tapahtuvan ohjaamisen takia. (Dellgran & Höjer 2005.)

Toiset teoriat taas painottavat sosiaalityöntekijän työtehtävän luonteen merkitystä mielipiteiden muodostumisprosessissa. Rehnerin ym. (1997) mukaan asiakastyössä olevat asennoituvat kielteisemmin köyhiin kuin hallinnollisissa tehtävissä toimivat, joiden työnkuvaan kuuluu vähän asiakkaiden kanssa tehtävää vuorovaikutustyötä. Tämä on ymmärrettävissä ajatuksella "raskaasta" kohtaamisesta (*heavy exposure*), jossa hyvin usein toistuva vuorovaikutus huono-osaisten kanssa voi lisätä negatiivisia näkemyksiä asiakasryhmistä. Toisaalta yleisesti virkamiesten asenteita tarkastelevissa tutkimuksissa on kuitenkin todettu, mitä lähempänä palvelujen tuottamista virkamies toimii, sitä enemmän hän huomioi kansalaisten preferenssejä ja tarpeita (Jacobsen 1996). Lisäksi on havaittu, että toimeentulotukiasioita hoitavat sosiaalityöntekijät, tukevat köyhyyden yksilöllistä selitysmallia useammin kuin muuta sosiaalityötä tekevät Pohjoismaissa (Blomberg ym. 2010, 596–597). Tämä voi johtua sosiaalipalvelujen asiakasryhmien erilaisuudesta, huono-osaisten kohtaamisen intensiteetistä sekä työpaikan yleisestä ideologisesta ja kulttuurisesta ilmapiiristä. Uudet aktivointitavoitteet ovat koskettaneet kunnallisessa sosiaalityössä nimenomaan toimeentulotukea (Keskitalo 2008; Johansson & Hvinden 2007).

Tutkimuskysymys, aineisto ja menetelmät

Tarkastelemme tässä artikkelissa, miten suomalaiset sosiaalityöntekijät asennoituvat köyhiin kohdistuviin auttamisstrategioihin. Olemme erityisen kiinnostuneita siitä, miten sosiaalityöntekijöiden käsitykset köyhyyden syistä kytkeyty-

vät heidän mielipiteisiinsä köyhiin kohdistuvista auttamisstrategioista. Tarkastelemme lisäksi, miten sosiodemografiset ja sosiaalityön ammattiin liittyvät tekijät erottelevat sosiaalityöntekijöiden mielipiteitä auttamisstrategioista. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten sosiaalityöntekijät asennoituvat köyhien auttamisstrategioihin Suomessa?
2. Ovatko käsitykset köyhyyden syistä kytköksissä köyhien auttamisstrategioiden kannatukseen?
3. Voidaanko sosiaalityöntekijöiden mielipiteitä köyhien auttamisstrategioista selittää sosiodemografisilla ja ammattiin liittyvillä tekijöillä?

Lukija voi miettiä, onko empiirisesti tarkoitustenmukaista selittää mielipiteitä auttamisstrategioista vastaajien köyhyysnäkemysillä. On tehtävä ero mielipiteiden ja yleisten käsitysten välillä. Mielipidekysymykset ovat yleensä kytköksissä johonkin konkreettiseen toimenpiteeseen eli politiikkaratkaisuun ja niiden avulla yritetään mitata, miten vastaaja *haluaisi* asioiden olevan. Sen sijaan käsityskysymykset liittyvät johonkin abstraktiin ja yleiseen ilmiöön, kuten tässä köyhyyden syihin. Käsityskysymysten avulla yritetään saada selville, miten asiat *ovat* vastaajan mielestä. Nojaten viimeisimpään mielipidetutkimukseen käsitykset yhteiskunnallisista ilmiöistä ovat tulleet kiintoisiksi selittäviksi tekijöiksi. (van Oorschot & Meuleman 2011; Albrekt Larsen 2006.) Tarkastelumme tekee mielenkiintoiseksi myös se, että yksilön abstraktit käsitykset ja konkreettiset mielipiteet voivat olla sisällöllisesti ristiriitaisia (Kangas 1997; 486–492).

Tutkimuksen aineistona käytetään Suomessa kerättyä sosiaalityöntekijäkyselyaineistoa vuodelta 2007. Suomen aineisto on osa pohjoismaista sosiaalityöntekijäkyselyä, jonka keräämisestä vastasivat Lundin yliopisto ja Helsingin yliopiston Svenska social- och kommunalhögskolan. Suomen kysely lähetettiin sosiaalityöntekijöiden

kijöille sähköpostitse. Tiedot kyselylomakkeesta välitettiin ammattiliitto Talentian kautta (noin 70 prosentilla kaikista liittoon kuuluvista oli sähköpostiosoite). Noin 60 prosenttia sähköisen kyselyn saaneista vastasi siihen (n=1299). Kyseessä oli siis eräänlainen kokonaisotos ammattiliiton jäsenistä, joiden sähköpostiosoite oli tiedossa. Aineisto sisältää sosiaalityöntekijöitä hyvinvointivaltion eri sektoreilta ja maantieteellisesti ympäri Suomea.

Olemme tietoisia siitä, että Talentialta saatujen tietojen kautta emme tavoita kaikkia sosiaalityöntekijöitä, koska kaikki suomalaiset sosiaalityöntekijät (vaikkakin suurin osa) eivät kuulu kyseiseen liittoon. Yleistettävyyteen se vaikuttaa lähinnä siten, että osa epäpätevistä ja tilapäisesti sosiaalityöntekijän virkaa hoitavista ei ole mukana tutkimuksessa. Koska Suomessa ei ole ammattirekisteriä sosiaalityöntekijöistä, niin ammattiliitto on ainoa taho, jolla on tarvittavat tiedot kyselyn suorittamista varten. Talentia ei vaikuttanut kyselyn sisältöön eikä mittareiden muotoiluun. Myös sähköiseen kyselyyn liittyy kohderyhmän tavoitettavuuden ongelma. Sosiaalityöntekijöiden keskeisiin työvälineisiin kuuluvat kuitenkin Internet ja sähköposti. Enemmän tavoitettavuuden ongelmaan ovat todennäköisesti vaikuttaneet vanhentuneet sähköpostiosoitteet esimerkiksi työpaikan vaihdoksista johtuen.

Auttamisstrategioilla tarkoitamme jo yllä käsiteltyjä aktivointia, turvan tason parantamista ja perustuloa, jotka kuvaavat hyvin erilaisia lähtökohtia köyhyysongelman ratkaisuun. Aktivointi koskettaa enemmän yksilöä, hänen käytöstään ja sen muuttamista, kun taas turvan parantaminen ja perustulo liittyvät rakenteisiin eli sosiaaliturvajärjestelmän muuttamiseen. Vastakkain ovat näkemykset sosiaaliturvan niukentamisesta ja laajentamisesta. Erilaiset strategiat pyrkivät ratkaisemaan köyhyysongelman eri tavoin: yksilöön kohdistuvilla sanktioilla ja rakenteiden muuttamisella (joko uuden etuuden perustami-

sella tai nykyisen järjestelmän tason parantamisella). Perustulo ja turvan tason korotus eivät ole sosiaalityöntekijälle tällä hetkellä käytössä olevia ratkaisuja. Sen sijaan sanktioiden käyttö on heille mahdollista ja siihen on mahdollisesti sosiaalistuttu sosiaalitoimessa tapahtuneiden 1990-luvun muutosten jälkeen. Lisäksi päättäjät ovat viestittäneet tukensa aktivointipolitiikalle ja sanktioille, mutta eivät ole yhtä selvästi ottaneet kantaa muihin strategioihin (ks. lisää Kananen 2011). Perustulo ja sanktio voidaan nähdä toistensa vastakohtina. Perustulo on saajalleen vastikkeetonta, kun taas sanktiot tekevät sosiaalietuuksista ehdollisia.

Vastemuuttajat ovat asenneväättämiä mittaristossa, jonka kysymyksenä on: *Kuinka sosiaalityötä tulisi mielestäsi kehittää maassamme?* Aktivointistrategian operationalisoimme mielipideväättämällä: *Sanktioita, jotka seuraavat asiakkaan riktottua tehtyjä sopimuksia, tulisi lisätä.* Turvan tason parantamisstrategian kannatuksen operationalisoimme väittämällä: *Mikäli asiakkaiden elämäntilanteeseen halutaan saada perustavanlaatuinen muutos, tulisi järjestelmää tehdä avokätisemmäksi.* Perustulostrategian kannatusta mittaamme väittämällä: *Kaikille kansalaisille tarkoitettu kansalaispalkka tulisi ottaa käyttöön sosiaalitoimen palvelujen tarpeen vähentämiseksi.* Vastausvaihtoehdot ovat (1) täysin samaa mieltä, (2) samaa mieltä, (3) ei eri eikä samaa mieltä, (4) eri mieltä, (5) täysin eri mieltä ja (6) ei osaa sanoa. Ei osaa sanoa -vastausvaihtoehto lisättiin puuttuviin tietoihin. Muuttajat luokiteltiin monimuuttujamalleja varten kolmeluokkaisiksi, jotta kaikkiin luokkiin saatiin tarpeeksi tapauksia monimuuttuja-analyysiä varten: (1) samaa mieltä (täysin samaa mieltä, samaa mieltä) (2) ei eri eikä samaa mieltä ja (3) eri mieltä (eri mieltä, täysin eri mieltä).

Selittävinä muuttujina käytämme käsityksiä köyhyyden syistä sekä sosiodemografisia ja sosiaalityöntekijän ammattiin liittyviä tekijöitä (ks. lisää liite 1). Käsityksiä köyhyyden syistä mitataan

kahdella väittämällä, jotka kuuluvat kysymyksen "Mitä mieltä olet seuraavista köyhyyden syihin liittyvistä väitteistä?" alle: (a) *Maassamme elää ihmisiä köyhyydessä, koska he ovat laiskoja eikä heillä ole tahdonvoimaa* (yksilöllinen selitysmalli) ja (b) *Maassamme elää ihmisiä köyhyydessä, koska yhteiskunnassamme on suuria epäoikeudenmukaisuuksia* (rakenteellinen selitysmalli). Vastausvaihtoehdot kysymyksiin olivat (1) täysin samaa mieltä (2) samaa mieltä (3) ei samaa eikä eri mieltä (4) eri mieltä (5) täysin eri mieltä (6) ei osaa sanoa. Vastemuuttajat luokiteltiin monimuuttujamalleja varten uudelleen, jotta jokaiseen luokkaan saatiin tarpeeksi tapauksia. Luokitus oli seuraavanlainen (0) kannattaa (1) muut. Ei osaa sanoa -vastaukset lisättiin puuttuviin tietoihin, koska niitä oli varsin vähän.

Olemme valinneet kaksi mittaria yhden sijasta, koska voidaan ajatella, että yksilöt voivat kannattaa useita köyhyyden selitysmalleja samaan aikaan. Rakenteellinen ja yksilöllinen selitysmalli mittaavat kahta täysin erilaista näkemystä köyhyyden syistä. Koska kyseessä ovat sosiaalityöntekijät väestön sijasta, voidaan myös ajatella, että he eivät pakkovalintatilanteessa valitsisi lainkaan yksilöllistä selitystä rakenteellisen sijasta.

Sosiodemografisina tekijöinä käytämme sukupuolta ja koulutustaustaa. Koulutusmuuttaja on dikotominen ja luokat muodostuvat sosiaalityöntekijän koulutuksen saaneista ja sitä vailla olevista. Sosiaalityöntekijän ammattiin liittyviä tekijöitä ovat puolestaan työkokemus ja työtehtävä. Työkokemus jaettiin 5-luokkaiseksi: (1) enintään 4 vuotta, (2) 5–9 vuotta, (3) 10–19 vuotta, (4) 20–29 vuotta ja (5) 30 vuotta tai enemmän. Työtehtävää lähestymme kahdella dummy-muuttujalla, jotka ovat (a) työskentelee toimeentulotuessa vs. ei työskentele toimeentulotuessa ja (b) työskentelee esimiestehtävissä vs. ei työskentele esimiestehtävissä.

Käytämme menetelminä suoria jakaumia ja multinomiaalista logistista regressioanalyysiä.

Multinomiaaliseen logistiseen regressioanalyysiin päädyimme, koska vastemuuttajat ovat kolmeluokkaisia muuttajia, jotka eivät ole järjestysasteikkolaisia (Hosmer & Lemeshow 2000). Taulukoissa 2 ja 3 raportoimme multinomiaalisen logistisen regressioanalyysin tulokset. Vastemuuttujan referenssikategoria on eri mieltä olevat. Taulukossa raportoimme vetosuhteet ja tilastolliset merkitsevyydet, jotka koskevat käytettyjä selittäviä tekijöitä. Vertailuryhmän arvo malleissa on yksi. Jos vetosuhte on yli yksi, kyseinen ryhmä kannattaa auttamisstrategiaa enemmän kuin vertailuryhmä. Jos vetosuhte on alle yksi, kyseinen ryhmä kannattaa auttamisstrategiaa vähemmän kuin vertailuryhmä. Taulukoissa raportoimme tulokset vain "samaa mieltä" olevien luokan osalta, koska niin sanotun neutraalin luokan valinneet eivät ole teoreettisesti kiinnostavia ajatellen artikkelimme lähtökohtia.

Tulokset

Tulosten raportoinnissa etenemme niin, että aluksi käymme läpi suorat jakaumat sosiaalityöntekijöiden mielipiteistä köyhiin kohdistuvista auttamisstrategioista ja käsityksistä köyhyyden syistä. Tämän jälkeen raportoimme monimuuttuja-analyysin tulokset, miten käsitykset köyhyyden syistä ja muut valitut selittävät tekijät ovat yhteydessä siihen, mitä köyhien auttamisstrategioita sosiaalityöntekijät kannattavat. Monimuuttujamallit on rakennettu siten, että aluksi mallissa mukana ovat käsitykset köyhyyden syistä, toiseksi sosiodemografiset sekä ammattiin liittyvät tekijät ja lopuksi kaikki valitut muuttajat ovat mukana mallissa samanaikaisesti. Tällöin kaikkien selittävien tekijöiden vaikutukset on vakioitu toisillaan.

Auttamisstrategioiden kohdalla sosiaalityöntekijät ovat valinneet hieman useammin "ei samaa eikä eri mieltä" -vaihtoehdon kuin köyhyyden syy -kysymyksissä, mikä viestii siitä, että konkreettisempiin asenneväittämiin on vai-

keampi vastata kuin abstrakteihin köyhyyden syy -väittämiin (ks. taulukko 1). Erityisesti aktivointistrategian kohdalla on paljon neutraalin vastausvaihtoehdon valinnea (36 prosenttia). 26 prosenttia sosiaalityöntekijöistä kannattaa sanktioiden lisäämistä, mikäli asiakas on rikkonut tehtyjä sopimuksia. Turvan tason parantamisen kannalla on 39 prosenttia ja perustuloa tukee 43 prosenttia vastanneista. Lisäksi on huomattava, että noin kolmasosa sosiaalityöntekijöistä on perustuloa ja sosiaaliturvan parantamista vastaan. Väestötason tutkimuksiin verrattaessa näyttää siltä, että sosiaalityöntekijät kannattavat perustuloa vähemmän kuin muut suomalaiset (Pfeifer 2009; Andersson & Kangas 2002). Perustulon kannatus sosiaalityöntekijöiden keskuudessa on kuitenkin yllättävän suurta, koska se toteutuessaan mahdollisesti vähentäisi työpaikkoja kunnallisessa sosiaalitoimessa.

tue yksilöllistä selitysmallia. Vajaat 20 prosenttia sosiaalityöntekijöistä ei osannut sanoa, onko köyhyysväittämien kanssa samaa tai eri mieltä. Verrattaessa muihin pohjoismaalaisiin sosiaalityöntekijöihin suomalaiset uskovat yksilölliseen selitykseen useammin kuin muut (ks. Blomberg ym. 2010). Sosiaalityöntekijät tukevat yksilöllistä selitysmallia kuitenkin vähemmän kuin Kelan etuuskäsittelijät Suomessa (Niemi 2010, 228).

Tulosten mukaan käsitykset köyhyyden syistä ovat kytköksissä sosiaalityöntekijöiden mielipiteisiin aktivointistrategiasta (ks. taulukko 2). Sosiaalityöntekijät, jotka näkevät köyhyyden syyn olevan yksilön laiskuudessa kannattavat enemmän aktivointistrategiaa kuin ne, jotka eivät näe köyhyyden johtuvan yksilöllisistä tekijöistä. Toisaalta taas vastaajat, jotka näkevät köyhyyden johtuvan rakenteellisista tekijöistä, kannattavat vähemmän yksilöön kohdistuvaa

Taulukko 1. Valittujen vastemuuttujien kannattajien prosentuaaliset osuudet ja tapausten lukumäärät sulkeissa.

	Aktivointistrategia	Sosiaaliturvan tason parantamisstrategia	Perustulostrategia
Täysin samaa mieltä	3 % (38)	6 % (70)	10 % (119)
Samaa mieltä	23 % (282)	33 % (416)	33 % (403)
Ei samaa eikä eri mieltä	36 % (445)	29 % (356)	25 % (302)
Eri mieltä	34 % (424)	30 % (378)	23 % (283)
Täysin eri mieltä	5 % (64)	3 % (31)	9 % (113)

Kuten aiempi tutkimus (Blomberg ym. 2010) on osoittanut, enemmistö sosiaalityöntekijöistä kannattaa Suomessa köyhyyden rakenteellista selitysmallia (ks. liite 1). Vastanneista 73 prosenttia tukee väitettä, että ihmiset tässä maassa elävät köyhydessä, koska yhteiskunnassamme on merkittävää epäoikeudenmukaisuutta. 17 prosenttia sosiaalityöntekijöistä tukee yksilöllistä selitysmallia. Vastanneista jopa yli puolet eivät

aktivointia kuin muut. Tulokset näyttävät tältä osin hyvin loogisilta. Lisäksi sosiaalityöntekijän työnkuva näyttää kytkeytyvän mielipiteisiin siltä osin, että toimeentulotuessa työskentelevät kannattavat aktivointia enemmän kuin muissa tehtävissä toimivat. Työkokemuksen pituus on yhteydessä aktivointistrategian kannatukseen mutta ei lineaarisesti. Pisimpään ja lyhimpään sosiaalityöntekijänä toimineet suhtautuvat akti-

vointistrategiaan positiivisemmin kuin ne, jotka ovat työskennelleet alalla 10–29 vuotta. Tämä heijastaa mahdollisesti sosiaalipalveluissa ta-
pahtuneita muutoksia. Yksilökeskeisestä sosiaa-
lityöstä siirryttiin hyvinvointivaltion laajetessa
enemmän universaaliin ajattelumalliin, kun taas
viime vuosina on palattu jälleen takaisin yksilö-
keskeisempään työhön. Muut tekijät eivät ero-

telleet sosiaalityöntekijöiden mielipiteitä akti-
vointistrategiasta tilastollisesti merkitsevästi.

Sosiaaliturvan tason parantamisstrategiaa kan-
nattavat enemmän köyhyyden rakenteellista
selitysmallia tukevat (ks. taulukko 3). Vastajista
miehet tukevat vähemmän turvan tason paran-
tamista kuin naiset. Muut tekijät eivät erotelleet

Taulukko 2. Sosiaalityöntekijöiden asennoituminen aktivointistrategiaan. Multinomiaalinen logisti-
nen regressioanalyysi, vetosuhteet, tilastolliset merkitsevyydet tähdin ja keskivirheet sulkeissa. Vaste-
muuttujan referenssikategoriana on "ei kannata" -luokka. Taulukossa raportoitu malli "samaa mieltä"
luokan osalta.

	Aktivointistrategia				
Köyhyyden yksilöllinen selitysmalli					
Kannattaa	4,60***	(0,20)	4,84***	(0,22)	
Ei kannata	1,00		1,00		
Köyhyyden rakenteellinen selitysmalli					
Kannattaa	0,69*	(0,17)	0,62**	(0,18)	
Ei kannata	1,00		1,00		
Sukupuoli					
Mies		0,78	(0,29)	0,70	(0,30)
Nainen		1,00		1,00	
Koulutus					
Sosiaalityöntekijän pätevyys		0,79	(0,19)	0,80	(0,19)
Ei pätevyyttä		1,00		1,00	
Työtehtävä					
Ei työskentele toimeentulotuessa		0,71*	(0,17)	0,71*	(0,18)
Työskentelee toimeentulotuessa		1,00		1,00	
Ei toimi esimiehenä		1,04	(0,20)	1,07	(0,21)
Toimii esimiehenä		1,00		1,00	
Työkokemuksen pituus					
Vähemmän kuin 5 v		1,23	(0,28)	0,83	(0,29)
5-9 vuotta		0,85	(0,28)	0,69	(0,29)
10-19 vuotta		0,43**	(0,27)	0,44**	(0,27)
20-29 vuotta		0,65	(0,25)	0,72	(0,26)
30 vuotta tai enemmän		1,00		1,00	
R ² (Nagelkerke)	0,06		0,04		0,10
N	1239		1144		1131

Tilastollinen merkitsevyytaso: * p<0,05; ** p<0,01; *** p<0,001

mielipiteitä tilastollisesti merkitsevästi. Tarkasteltaessa perustulostrategiaa vain köyhyyden selitysmallit kytkeytyvät sosiaalityöntekijöiden mielipiteisiin. Köyhyyden yksilölliseen selitysmalliin uskovat kannattavat perustuloa vähemmän kuin muut. Toisaalta taas köyhyyden rakenteellista selitysmallia tukevat kannattavat perustuloa selkeästi enemmän kuin muut. Tiivistetysti voidaan sanoa, että suomalaisten sosiaalityöntekijöiden mielipiteet köyhien auttamisstrategioista ovat varsin yhteneväiset, jos keskitymme sosiode-

mografiisiin ja ammattiin liittyviin tekijöihin. Kyseiset tekijät eivät suurimassa osassa malleista erotelleet mielipiteitä. Näin ei kuitenkaan voida todeta köyhyyden selitysmalleista, jotka ovat tiukasti kytköksissä siihen, millaisia sosiaalipoliittisia ratkaisuja sosiaalityöntekijä kannattaa (ks. myös Albrekt Larsen 2006; Blekesaune & Quadagno 2003; Linos & West 2003).

Taulukko 3. Sosiaalityöntekijöiden asennoituminen sosiaaliturvan tason parantamis- ja perustulostrategiaan. Multinomiaalinen logistinen regressioanalyysi, vetosuhteet, tilastolliset merkitsevyydet tähdin ja keskivirheet sulkeissa. Vastemuuttujan referenssikategoriana on "ei kannata" -luokka. Taulukossa raportoitu malli "samaa mieltä" luokan osalta.

	Sosiaaliturvan tason parantamisstrategia			Perustulostrategia		
Köyhyyden yksilöllinen selitysmalli						
Kannattaa	0,77 (0,17)		0,85 (0,19)	0,57** (0,18)		0,59** (0,19)
Ei kannata	1,00		1,00	1,00		1,00
Köyhyyden rakenteellinen selitysmalli						
Kannattaa	1,38* (0,15)		1,66** (0,17)	1,91*** (0,15)		1,86*** (0,16)
Ei kannata	1,00		1,00	1,00		1,00
Sukupuoli						
Mies		0,43** (0,28)	0,44** (0,29)		1,64 (0,28)	1,71 (0,28)
Nainen		1,00	1,00		1,00	1,00
Koulutus						
Sosiaalityöntekijän pätevyys		0,94 (0,18)	0,91 (0,18)		1,10 (0,18)	1,13 (0,18)
Ei pätevyyttä		1,00	1,00		1,00	1,00
Työtehtävä						
Ei työskentele						
toimeentulotuessa		1,26 (0,16)	1,32 (0,16)		1,15 (0,16)	1,18 (0,16)
Työskentelee		1,00	1,00		1,00	1,00
toimeentulotuessa						
Ei toimi esimiehenä		1,42 (0,19)	1,34 (0,19)		1,33 (0,18)	1,25 (0,18)
Toimii esimiehenä		1,00	1,00		1,00	1,00
Työkokemuksen pituus						
5-9 vuotta		0,78 (0,28)	0,84 (0,28)		0,71 (0,27)	0,86 (0,28)
10-19 vuotta		0,82 (0,27)	0,84 (0,28)		0,61 (0,27)	0,70 (0,27)
20-29 vuotta		0,80 (0,25)	0,80 (0,25)		1,07 (0,25)	1,12 (0,25)
30 vuotta tai enemmän		0,91 (0,24)	0,54 (0,24)		0,99 (0,24)	0,98 (0,25)
Vähemmän kuin 5 v.		1,00	1,00		1,00	1,00
R ² (Nagelkerke)	0,01	0,02	0,04	0,03	0,03	0,05
N	1237	1143	1130	1206	1110	1097

Tilastollinen merkitsevyytaso: * p<0,05; ** p<0,01; *** p<0,001

Yhteenveto tuloksista ja johtopäätökset

Tulosten perusteella sosiaalityöntekijät kannattivat eniten auttamisstrategioista perustuloa ja vähiten sanktioiden lisäämistä asiakkaille eli aktiivointia. Sosiaalityöntekijät ovat olleet vastauksissaan varovaisia, koska suosituin auttamisstrategia sai osakseen vain runsaan 40 prosentin kannatuksen. Kuntien niukka taloustilanne on voinut vaikuttaa siihen, että sosiaalimenoja lisäävät strategiat eivät saaneet osakseen kovin suurta kannatusta.

Prosentuaaliset jakaumat viittaavat siihen, että sosiaalityöntekijät eivät ole yhtä mieltä auttamisstrategioista. Erot eri vaihtoehtojen välillä eivät ole erityisen suuria. On siis todennäköistä, että sosiaalityöntekijät eivät lähde professionaalisesti ajamaan sosiaaliturvan tason, perustulon tai aktiivoinnin suosimista meneillään olevassa yhteiskunnallisessa muutoksessa. Mielenkiintoista on, että sosiaaliturvan tason korottaminen sai osakseen varsin varovaisen kannatuksen etenkin verrattaessa tulosta väestötason tutkimuksiin, joiden mukaan hieman yli neljännes kansalaisista kokee sosiaaliturvan tason liian matalaksi (esim. Forma & Saarinen 2008).

Kuten oletimme aikaisempien tutkimusten (Reingold & Liu 2009; Weiss 2003) perusteella, köyhyyden selitysmallit ovat yhteydessä sosiaalityöntekijöiden mielipiteisiin köyhiin kohdistuvista auttamisstrategioista. Rakenteellisiin selitysmalleihin uskovat tukevat enemmän perustuloa ja sosiaaliturvan tason parantamista kuin muut sosiaalityöntekijät. Toisaalta he kannattavat vähemmän aktiivointia kuin muut. Yksilöllisen selitysmallin tukijat kannattavat enemmän yksilöiden aktiivointia ja suhtautuivat kielteisemmin perustuloon kuin muut.

Sosiaalityöntekijöiden mielipide-erot osoittautuivat muilta osin pieniksi. Ainostaan sukupuoli, työtehtävä ja työkokemuksen pituus erottele-

vat mielipiteitä. Uudenlaisia käsityksiä mittaavat tekijät näyttävät toimivampina selittävinä muuttujina kuin traditionaaliset selittävät muuttajat. Tulosten mukaan auttamisstrategioiden kannattaminen on enemmän ideologinen eli yhteiskunnallisiin käsityksiin liittyvä asia kuin ammattiin tai sosiodemografisiin tekijöihin kytkeytyvä ilmiö.

Miessosiaalityöntekijät asennoituvat sosiaaliturvan tason parantamiseen kielteisemmin kuin naiset. Myös väestötason mielipidetutkimuksissa on havaittu, että naiset ovat valmiimpia lisäämään resursseja sosiaaliturvan tason parantamiseksi kuin miehet (Forma & Saarinen 2008; Forma 2006). Nähdäksemme tämä selittyy ensisijaisesti sukupuolten välisistä arvolähtökohtaeroista käsin.

Toimeentulotukiasioita työssään hoitavat sosiaalityöntekijät kannattavat enemmän köyhien aktiivointia kuin muut sosiaalityöntekijät. Sosiaalipalvelujen osaksi tulleet aktiivointitavoitteet ovat vaikuttaneet erityisesti toimeentulotukikäytäntöihin. Aktiivointitoimiin osallistuminen on osittain ehtona toimeentulotuen saamiseksi ja uusi palvelumuoto on työttömille laadittavat aktiivointisuunnitelmat. Kyse voi olla työpaikka-kohtaisista ideologisista ja kulttuurisista eroista toimeentulotuen ja muiden sosiaalipalvelujen välillä. On mahdollista, että toimeentulotuessa työskentelevät ovat sosiaalistuneet enemmän aktiivoinnin taustaideoihin kuin muissa palveluissa työskentelevät. Vastaavasti voidaan ajatella, että toimeentulotukiasioita hoitavat sosiaalityöntekijät puolustavat omaa työtään. Ilman aktiivointistrategian tukemista heidän työnsä, jonka luonnetta määrittävät yksilökeskeisyys, kontrolli ja aktiivointi, muuttuisi sosiaalityöntekijälle itselleen merkityksettömäksi ja vaikeasti perusteltavaksi. Taustalla voivat vaikuttaa myös erot palveluiden asiakaskuntien välillä. On mahdollista, että joitain ryhmiä on helpompi syyllistää olosuhteistaan ja toiminnastaan kuin muita. Työttömät ovat enemmistönä toimeentulotuki-

asiakkaista, koska ensisijaisen työttömyysturvan etuuksien taso on heikko. Työttömät puolestaan ovat yksi epäsuosituimmista ryhmistä väestötason tutkimusten valossa: Heitä halutaan auttaa vähemmän, heidän turvaansa kannatetaan vähemmän ja heidän sosiaaliturvan ansaitsevuutta (*deservingness*) kyseenalaistetaan enemmän kuin muiden sosiaaliturvaa tarvitsevien väestöryhmien. Työttömät nähdään muita sosiaaliturvan asiakkaita useammin olevan vastuussa omasta tilanteestaan. (van Oorschot 2006; Blekesaune & Quadagno 2003; Furåker & Blomsterberg 2003.) Toisaalta emme voi tämän tutkimuksen tulosten valossa ottaa kantaa siihen, vaikuttaako nimenomaan työskentely toimeentulotuessa mielipiteisiin vai valikoituuko toimeentulotukeen töihin tietyllä tavalla ajattelevia sosiaalityöntekijöitä.

Tulosten mukaan sosiaalitekijöiden mielipideerot ovat pienet, jos tarkastelemme perinteisiä selittäviä tekijöitä. Aikaisemmissa pohjoismaisissa vertailuissa mielipide-erot, jotka koskivat mielipiteitä köyhyyden syistä ja työttömistä, olivat suuremmat. Erityisesti työkokemuksen pituuden ja koulutustaustan on todettu erottelevan sosiaalityöntekijöiden mielipiteitä. (Blomberg ym. 2010; Kallio ym. 2011.) Mielenkiintoista on myös se, että väestötason tutkimusten mukaan nuoret kannattavat enemmän työmarkkinaosallistumisen lisäämistä kuin vanhemmat ikäryhmät Suomessa (Kallio 2008; Andersson & Kangas 2002), mutta näin ei näytä olevan sosiaalityöntekijöiden keskuudessa. Sekä pitkään että vähän aikaa sosiaalityössä työskennelleet suhtautuvat aktivointiin myönteisemmin kuin muut. Jos taas tarkastelemme normatiivisia käsityksiä selittävinä tekijöinä, ne erottelevat selvästi mielipiteitä auttamisstrategioista.

Tämä artikkeli tuotti uutta tietoa sosiaalityöntekijöiden mielipiteistä köyhiin kohdistuvista auttamisstrategioista ja käsityksistä köyhyyden syistä sekä näiden kytköksestä. Tutkimus antaa aihetta tutkia jatkossa sosiaalityöntekijöiden

konkreettisia mielipiteitä erilaisista sosiaalipoliittisista ratkaisuista, koska tiedämme heidän mielipiteistään hyvin vähän. Toisaalta tutkimus antaa aihetta tutkia myös sosiaalityöntekijöiden yleisempiä mielipiteitä huono-osaisista ryhmistä, koska nämä näkemykset kytkeytyvät selkeästi siihen, millaisia konkreettisia auttamisstrategioita eli toisin sanoen sosiaalipoliittisia ratkaisuja sosiaalityöntekijät kannattavat. Vaikka olemme tietoisia siitä, ettei todellinen käyttäytyminen aina vastaa mielipiteitä, mielipiteet erilaisten auttamisstrategioiden kannatuksesta voivat yhtenä tekijänä vaikuttaa siihen, miten sosiaalityöntekijät haluavat auttaa ja auttavat huono-osaisia.

Kirjallisuus

Van Aerschoot, Paul (2011) *Activation Policies and the Protection of Individual Rights. A Critical Assessment of the Situation in Denmark, Finland and Sweden.* Farnham: Ashgate.

Albrekt Larsen, Christian (2006) *The Institutional Logic of Welfare Attitudes. How Welfare Regimes Influence Public Support.* Hampshire: Ashgate Publishing Limited.

Andersson, Jan Otto & Kangas, Olli (2002) Perustulon kannatus Suomessa. *Yhteiskuntapolitiikka* 67 (4), 293–307.

Appelbaum, Lauren (2001) The Influence of Perceived Deservingness on Policy Decisions Regarding Aid to the Poor. *Political Psychology* 22 (3), 419–442.

Blekesaune, Morten & Quadagno, Jill (2003) Public Attitudes toward Welfare State Policies: A Comparative Analysis of 24 Nations. *European Sociological Review* 19 (5), 415 – 427.

Blomberg, Helena & Kallio, Johanna & Kroll, Christian (2010) Sosiaalityöntekijöiden mielipiteet köyhyyden syistä Pohjoismaissa. *Yhteiskuntapolitiikka* 75 (6), 589–602.

Bullock, Heather & Williams, Wendy & Limbert, Wendy (2003) Predicting Support for Welfare Policies: The Impact of Attributions and Beliefs

- about Inequality. *Journal of Poverty* 7 (3), 35-56.
- Cozzarelli, Catherine & Wilkinson, Anna & Tagler, Michael (2001) Attitudes Towards the Poor and Attributions for Poverty. *Journal of Social Issues* 57 (2), 207-227.
- Cryns, Arthur (1977) Social Work Education and Students Ideology: A Multivariate Study of Professional Socialization. *Journal of Education for Social Work* 13 (1), 44-51.
- Dellgran, Peter & Höjer, Staffan (2005) Privatisation as professionalisation? Attitudes, motives and achievements among Swedish social workers. *European Journal of Social Work* 8 (1), 39-62.
- Dingelday, Irene (2007) Between Workfare and Enablement –The Different Path to Transformation of the Welfare State. A Comparative Analysis of Activating Labour Market Policies. *European Journal of Political Research* 46, 823-851.
- Feather, Norman (1974) Explanations of poverty in Australian and American samples. *Australian Journal of Psychology* 26 (3), 199-216.
- Ferrera, Maurizio (2008) The European Welfare State. *Golden Achievements, Silver Prospects. West European Politics* 31 (1-2), 82-107.
- Forma, Pauli (2006) Niin hyvinä kuin huonoinakin aikoina – Suomalaisen sosiaalipolitiikkaa koskevat mielipiteet. vuonna 2004. Teoksessa Mikko Kautto (toim.) *Suomalaisen hyvinvointi 2006*. Helsinki: Stakes, 160-184.
- Forma, Pauli & Saarinen, Arttu (2008) Väestön mielipiteet sosiaaliturvasta 2006. Teoksessa Pasi Moisio, Sakari Karvonen, Jussi Simpura & Matti Heikkilä (toim.) *Suomalaisen hyvinvointi 2008*. Helsinki: Stakes, 162-177.
- Furåker, Bengt & Blomsterberg, Marianne (2003) Attitudes towards the unemployed. An analysis of Swedish data. *International Journal of Social Welfare* 12, 192-203.
- Hodge, David (2003) Value Differences between Social Workers and Members of the Working and Middle Classes. *Social Work* 48 (1), 107-119.
- Hosmer, David & Lemeshow, Stanley (2000) *Applied Logistic Regression*. Second Edition. New York: A Wiley-Interscience Publication
- Jacobsen, Dag (1996) The Role of the Public Manager: Loyalty, Autonomy or Advocacy? *Scandinavian Political Studies* 19 (1), 45-63.
- Johansson, Håkan & Hvinden, Björn (2007) Re-activating the Nordic welfare states: do we find a distinct universalistic model? *International Journal of Sociology and Social Policy* 27 (7/8), 334-346.
- Jones, Loring (1994) Direct Service Workers' Attitudes toward Employment, Unemployment, and Client's Problems. *Journal of Social Service Research* 19 (1/2), 161-179.
- Julkunen, Raija (2006) Kuka vastaa? Hyvinvointivaltion rajat ja julkinen vastuu. Helsinki: Stakes.
- Kallio, Johanna (2008) Kansalaisten asennoituminen hyvinvointivaltion uudelleenmuotoiluun. *Sosiologia* 45 (1), 3-20.
- Kallio, Johanna & Blomberg, Helena & Kroll, Christian (2011) Social workers' attitudes towards the unemployed in the Nordic countries. *Julkaisematton käsikirjoitus*.
- Kananen, Johannes (2011) Modern Societal Impulses and their Nordic Manifestations. On Emancipation and Constraint in Societal Development. Helsinki: Helsingin yliopisto.
- Kangas, Olli (1997) Self-Interest and the Common Good: The Impact of Norms, Selfishness and Context in Social Policy Opinions. *Journal of Socio-Economics* 26 (5), 475-494.
- Kangas, Olli (2000) Muurahaiset ja heinäsiirkka. Australialaisten ja suomalaisten mielipiteet oikeudenmukaisista sosiaalieduista. *Yhteiskuntapolitiikka* 65 (5), 406-421.
- Keiser, Lael (1999) State Bureaucratic Discretion and the Administration of Social Welfare Programs: The Case of Social Security Disability. *Journal of Public Administration Research and Theory* 9 (1), 87-106.
- Keskitalo, Elsa (2008) Balancing Social Citizenship and New Paternalism. Finnish policy and street-level practice in a comparative perspective. Helsinki, Stakes.

- Kluegel, James & Smith, Eliot (1986) *Beliefs about Inequality: Americans' Views of What Is and What Ought to Be*. New York: Aldine De Gruyter.
- Kroll, Christian & Blomberg, Helena (2010) Socialarbetarens syn på fattiga, arbetslösa och ökade krav på klienterna i Finland och Sverige. *Socionomens Forsknings supplement* 4, 90–99.
- Kuivalainen, Susan & Niemelä, Mikko (2010): From Universalism to Selectivism: The Ideational Turn of the Anti-Poverty Policies in Finland. *Journal of European Social Policy* 20 (3), 263–276.
- Kumlin, Staffan (2002) The personal and the political: How personal welfare state experiences affect political trust and ideology. Göteborg, Department of Political Science.
- Kumlin, Staffan (2007) Overloaded or undermined? European welfare states in the face of performance dissatisfaction. Teoksessa Stefan Svallfors (toim.) *The political sociology of the welfare state. Institutions, social cleavages, and orientations*. Stanford, Stanford University Press.
- Lee, Barret & Jones, Sue & Lewis, David (1990) Public Beliefs about the Causes of Homelessness. *Social Forces* 69 (1), 253–265.
- Lee, Barret & Farrell, C & Link B (2004) Revisiting the Contact Hypothesis: The Case of Public Exposure to Homelessness. *American Sociological Review* 69 (1), 40–63.
- Lepianka, Dorota (2007) *Are the Poor to Be Blamed or Pitied? A Comparative Study of Popular Poverty Attributions in Europe*. Tilburg: Tilburg University.
- Linos, Katerine & West, Martin (2003) Self-interest, Social Beliefs, and Attitudes to Redistribution. *Readdressing the Issue of Cross-national Variation. European Sociological Review* 19 (4), 393–409.
- Lipsky Michael (1980) *Street-level Bureaucracy. Dilemmas of the Individual in Public Services*. New York: Russell Sage Foundation.
- Niemelä, Mikko (2008) Perceptions of the Causes of Poverty in Finland. *Acta Sociologica* 51 (1), 23–40.
- Niemelä, Mikko (2010) Kelan etuuskäsittelijöiden näkemykset köyhyyden syistä. *Janus* 18 (3), 225–242.
- van Oorschot, Wim (2000) Who should get what, and why? On deservingness criteria and the conditionality of solidarity among the public. *Policy & Politics* 28 (1), 33–48.
- van Oorschot, Wim & Halman, Loek (2000) Blame or Fate, Individual or Social? An international comparison of popular explanations of poverty. *European Societies* 2 (1), 1–28.
- van Oorschot, Wim (2006) Making the Difference in Social Europe: Deservingness Perceptions among Citizens of European Welfare States. *Journal of European Social Policy* 16 (1), 23–42.
- van Oorschot, Wim & Meuleman, Bart (2011) Does popular support for welfare states depend on their outcomes? Referee-arvioitava oleva käsikirjoitus.
- Pettigrew, Thomas (2008) Future directions for intergroup contact theory and research. *International Journal of Intercultural Relations* 32, 187–199.
- Pfeifer, Michaela (2009) Public Opinion on State Responsibility for Minimum Income Protection: A Comparison of 14 European Countries. *Acta Sociologica* 52 (2), 117–134.
- Pierson, Paul (2001) Coping with permanent austerity. Welfare state restructuring in affluent democracies. Teoksessa: Pierson, Paul (toim.) *The new politics of the welfare state*. New York: Oxford University Press, 410–456.
- Rehner, Tim & Ishee, Jane & Salloum, Mimi & Velasquez, Donna (1997) Mississippi Social Workers' Attitudes toward Poverty and the Poor. *Journal of Social Work Education* 33 (1), 131–142.
- Reingold, David & Liu, Helen (2009) Do Poverty Attitudes of Social Service Agency Directors Influence Organizational Behavior? *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly* 38 (2), 307–332.
- Ristimäki, Tero (2008) Luotaus sosiaalityöntekijöiden ja sosiaaliohjaajien mielipiteistä toimeentulotuen kehittämisestä. Helsinki: Talentia.
- Sun, An-Pyng (2001) Perceptions among social

work and non-social work students concerning causes of poverty. *Journal of Social Work Education* 37 (1), 161–173.

Svallfors, Stefan (1991) The politics of welfare policy in Sweden: structural determinants and attitudinal cleavages. *British Journal of Sociology* 42 (4), 609–631.

Talentia (2005) *Arki, arvot, elämä, etiikka. Sosiaalialan ammattilaisen eettiset ohjeet.* Helsinki, Talentia ry:n eettinen lautakunta.

Weiss, Idit & Gal, John & Cnaan, Ram & Majlaglic, Rea (2002) What kind of Social Policy do Social Work Students Prefer?: A Comparison of Students in Three Countries. *International Journal of Social Work* 45 (1), 59–81.

Weiss, Idit (2003) Social Work Students and Social Change: On the Link between Views on Poverty, Social Work Goals and Policy Practice. *International Journal of Social Welfare* 12 (2), 132–141.

Weiss, Idit & Gal, John & Cnaan, Ram (2005) Does Social Work Education have an Impact on Social Policy Preferences? A Three-Cohort Study. *Journal of Social Work Education* 41 (1), 29–47.

Weiss-Gal, Idit & Gal, John (2007) Social workers' attitudes towards social welfare policy. *International Journal of Social Welfare* 16, 349–357.

Weiss, Idit & Gal, John (2007) Poverty in the Eyes of the Beholder: Social Workers Compared to Other Middle-Class Professionals. *British Journal of Social Work* 37, 893–908.

Woodcock, Johanna & Dixon, John (2005) Professional Ideologies and Preferences in Social Work: A British Study in Global Perspective. *British Journal of Social Work* 35, 953–973.

Liitetaulukko 1. Aineiston jakautuminen käytettyjen selittävien tekijöiden mukaan. Prosentuaaliset osuudet ja tapausten lukumäärät sulkeissa.

Köyhyyden yksilöllinen selitysmalli	
Täysin samaa mieltä	1 % (13)
Samaa mieltä	16 % (210)
Ei samaa eikä eri mieltä	19 % (244)
Eri mieltä	45 % (582)
Täysin eri mieltä	18 % (237)
Köyhyyden rakenteellinen selitysmalli	
Täysin samaa mieltä	19 % (248)
Samaa mieltä	54 % (686)
Ei samaa eikä eri mieltä	16 % (209)
Eri mieltä	10 % (130)
Täysin eri mieltä	1 % (6)
Sukupuoli	
Mies	8 % (101)
Nainen	92 % (1179)
Koulutus	
On sosiaalityöntekijän pätevyys	79 % (1033)
Ei ole sosiaalityöntekijän pätevyyttä	21 % (266)
Työtehtävä	
Työskentelee toimeentulotuessa	26 % (332)
Ei työskentele toimeentulotuessa	74 % (967)
Toimii esimiehenä	18 % (234)
Ei toimi esimiehenä	82 % (1065)
Työkokemuksen pituus	
Vähemmän kuin 5 vuotta	17 % (203)
5-9 vuotta	16 % (193)
10-19 vuotta	24 % (284)
20-29 vuotta	31 % (375)
30 vuotta tai enemmän	12 % (149)

Monimuuttuja-analysissä köyhyyden molemmat selitysmallit ovat tästä taulukosta poiketen kaksiluokkaisia.